

AI-beleid

*Algemene principes voor het gebruik, ontwikkeling
en implementatie van AI bij de Universiteit Leiden*

Juni 2026

Universiteit
Leiden

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	2
2	Begrippen en context.....	4
3	Visie op AI bij de Universiteit Leiden.....	7
4	Principes	9
1.	<i>AI als strategische enabler.....</i>	<i>9</i>
2.	<i>AI voor kansen en innovatie</i>	<i>9</i>
3.	<i>Responsible AI.....</i>	<i>9</i>
4.	<i>Compliant AI</i>	<i>10</i>
5.	<i>AI en digitale soevereiniteit</i>	<i>10</i>
6.	<i>Risico-gebaseerd</i>	<i>11</i>
7.	<i>AI-geletterdheid.....</i>	<i>11</i>
8.	<i>De mens centraal.....</i>	<i>11</i>
5.	Governance en implementatie	13
	Bijlage: Overzicht per domein.....	15

1 Inleiding

Aanleiding

Met de komst van ChatGPT eind 2022 is binnen de universiteit veel aandacht ontstaan voor de vraag wat er wel en niet mogelijk is met dit soort AI-tools. Bij de Universiteit Leiden heeft dit geleid tot diverse initiatieven, met name binnen het onderwijsdomein. Deze varieerden van trainingen in het gebruik van AI, tot pilots met bijles-bots en de instelling van de universiteitsbrede werkgroep AI in Education (AIED). Deze werkgroep heeft verschillende rapporten opgeleverd en praktische informatie ontwikkeld voor zowel docenten als studenten.

Binnen het onderzoeksdomein speelt AI ook andere rollen. Naast het toepassen van AI wordt AI ontwikkeld, en is AI onderwerp van onderzoek. Voor de ontwikkeling en het testen van nieuwe AI-tools is speelruimte en flexibiliteit nodig, maar moet de onderzoeker wel aan een aantal spelregels voldoen. Ook bij experimenten of onderzoeken binnen het onderwijs kan dit gelden.

In ondersteunende processen wordt AI vooral bekeken vanuit het perspectief van efficiëntie en taakautomatisering. De workshop 'Hoe verlaag ik mijn werkdruk met AI?' speelde hierop in, evenals het gebruik van chatbots in supportprocessen.

In 2024 is er een aanvullende aanleiding gekomen waardoor AI onze aandacht vraagt, en dat is de Europese AI-verordening. De AI-verordening definieert de eerste regels voor het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) binnen Europa en is in augustus 2024 in werking getreden. De wettelijke verplichtingen worden gefaseerd van kracht en de volledige implementatie wordt verwacht tussen 2027 en 2030.

Deze uiteenlopende ontwikkelingen hebben geleid tot de behoefte aan algemeen beleid, naast de richtlijnen die al binnen faculteiten bestaan.

Doel, reikwijdte en opzet van dit beleid

Dit beleid is algemeen van aard en van toepassing op onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering, waarbij voor onderzoek geldt dat AI als onderwerp van onderzoek buiten de reikwijdte van dit beleid valt. Het biedt algemene kaders voor de omgang met AI binnen de universiteit, waaronder gebruik, ontwikkeling en aanschaf. Deze kaders gelden voor alle vormen van AI, en niet uitsluitend voor LLM's (Large Language Models) of GenAI (generatieve AI; zie hoofdstuk 2 'Begrippen' voor een nadere toelichting). LLM's en GenAI krijgen wel relatief veel aandacht vanwege hun brede toepassing binnen de organisatie. Vanwege het algemene karakter van dit beleid biedt het geen antwoord op alle vragen die binnen de organisatie leven. Het is daarom geen concrete richtlijn voor individuele medewerkers of studenten. Dit beleid geeft wel de kaders en principes mee die door beleidsmakers en de verantwoordelijke directeurs doorvertaald worden naar specifiekere richtlijnen. Voorbeelden hiervan zijn:

- awarenesscampagnes en communicatie over het verantwoord gebruik van GenAI door medewerkers van de universiteit;
- inkooptrajecten voor de aanschaf en vervanging van software;
- onderwijs- en examenreglementen (OER) voor het gebruik van AI binnen opleidingen;
- checklists en richtlijnen die ethische commissies hanteren bij ethische toetsing.

De primaire doelgroepen van dit beleid zijn directeuren, , beleidsmedewerkers en vergelijkbare functies.

Dit AI-beleid is een levend document. Na het initieel vaststellen zal regelmatige actualisering plaatsvinden: halfjaarlijks of eerder indien nodig.

Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 behandelt begrippen en context.
- In hoofdstuk 3 gaan we in op wat we willen bereiken met AI binnen de universiteit, de visie.
- Hoofdstuk 4 is het hart van het document waarin de principes staan. In 8 principes wordt een kader gegeven voor de omgang met AI binnen de universiteit.
- Het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 5 gaat over Governance en Implementatie, en bevat o.m. een RASCI (een schematische uitwerking van rollen en verantwoordelijkheden).
- In de bijlage is een kort overzicht van enkele belangrijke ontwikkelingen en aandachtspunten per domein opgenomen.

Toepassing: Comply or Explain

Dit document is bedoeld als leidraad bij AI-vraagstukken. De principes moeten zorgen voor een afgewogen omgang met AI-systemen en modellen binnen de universiteit. Hierbij geldt Comply or Explain: pas het beleid toe, óf leg uit waarom ervan afgeweken wordt.

2 Begrippen en context

Dit hoofdstuk biedt een toelichting op begrippen, afkortingen en andere relevante informatie die nodig is om de principes uit hoofdstuk 4 goed te kunnen begrijpen en in context te plaatsen.

Definitie

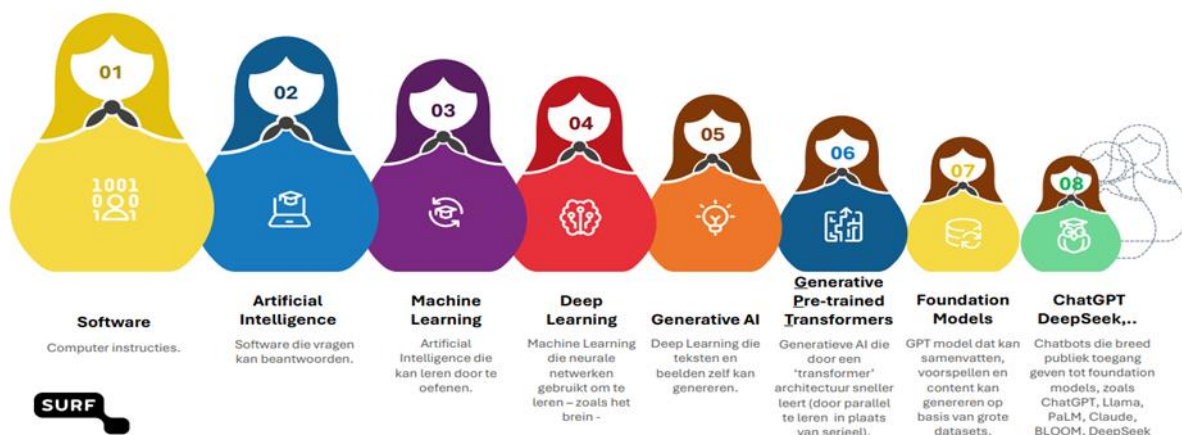
De definitie van “AI-systeem” uit de AI-verordening luidt:

Een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen.

In het kort: AI is de mogelijkheid van een machine om mensachtige vaardigheden te vertonen, zoals redeneren, leren, plannen en creativiteit.

Leveranciers voegen steeds vaker AI toe aan bestaande systemen en software (embedded AI) of voegen het toe als optionele functionaliteit (AI enabled). In dit document vallen ook deze systemen onder de term AI-systemen.

Wat is Artificial Intelligence (AI)?

Afb. Wat is Artificial Intelligence (AI)? van SURF.

Enkele afkortingen en woorden

- AI-geletterdheid: de vaardigheden, kennis en het begrip om AI-systemen op verantwoorde wijze te gebruiken.
- Algoritme: een set van regels en instructies die een computer uitvoert.
- GenAI: Generatieve AI waarbij algoritmen data genereren in plaats van alleen te analyseren.
- GPT of Generative Pretrained Transformer is een model waarbij er gebruik wordt gemaakt van AI voor taalverwerking, beeld, video's e.d.
- LLM of Large Language Model: een vorm van GenAI die via machine learning zelf patronen ontdekt in grote hoeveelheden talige data.

Verplichtingen

De AI-verordening staat niet op zichzelf, maar raakt aan andere (Europese) wetten, zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet digitale dienstverlening, de NIS2-richtlijn voor netwerk- en informatiebeveiliging, en regels rond intellectueel eigendom. De AI-verordening voegt daar extra verplichtingen aan toe waar de Universiteit Leiden zich aan moet houden. De belangrijkste praktische gevolgen zijn:

Verplichting	Toelichting
AI-geletterdheid	De zorg voor training en opleiding van medewerkers over AI-risico's, beperkingen, mogelijkheden, ethische, juridische en maatschappelijke implicaties.
Risicoclassificatie en -beheer	Beoordeling van AI-systemen op risiconiveaus, uitvoeren van risicoclassificaties, mitigerende maatregelen, adequate documentatie en logs, menselijk toezicht en transparantie.
Transparantie	Gebruikers informeren over AI-interactie, het doel van AI-systemen bekendmaken, duidelijke instructies geven voor veilig gebruik.
Menselijk toezicht	Zorgen voor passend menselijk toezicht om risico's te voorkomen of te minimaliseren, het doen van interventie en weer opheffen daarvan.
Gegevensbeheer en -kwaliteit	Data voor het trainen van modellen moet relevant, representatief en vrij van vooringenomenheid zijn, én voldoen aan de AVG en andere wetten inzake gegevensbescherming.
Melding van incidenten	Melden van ernstige incidenten of storingen aan de relevante autoriteiten.
Registratie in de EU-databank	AI-systemen met een hoog risico moeten worden geregistreerd in de EU-databank voordat ze in gebruik worden genomen of met derden gedeeld, al dan niet op commerciële basis.
Interne compliance en documentatie	Onderhouden van technische documentatie, gebruik van kwaliteitsmanagementsystemen en aantoonbaar voldoen aan wettelijke verplichtingen.

Let op: de toepasselijkheid van sommige verplichtingen is afhankelijk van het type AI-toepassing in kwestie, de risicocategorie en de relatie van de Universiteit Leiden tot de AI-toepassing (d.w.z. aanbieder of gebruiksverantwoordelijke).

Er zijn uitzonderingen op wettelijke verplichtingen voor AI-onderzoek, testen of ontwikkelingsactiviteiten. De AI-verordening wordt echter van toepassing zodra de Universiteit Leiden de ontwikkelde AI-toepassingen publiceert en/of implementeert.

Datakwaliteit

Datakwaliteit verwijst naar de wijze waarop datasets gebruikt worden om een AI-systeem te trainen, testen en implementeren. In hoeverre de data accuraat, relevant, compleet, consistent én vrij van vooroordelen, fouten en andere problemen is, beïnvloedt de werking en/of het resultaat van het AI-systeem. Dit speelt een rol bij

- de dataset waarop het model is getraind,
- de data die de gebruiker invoert en terugkrijgt,
- de data die toegevoegd wordt aan de dataset.

Van belang is aandacht voor:

- Transparantie: de mate waarin voor (eind)gebruikers duidelijk is welke data gebruikt wordt en welke ontwerpkeuzes er gemaakt zijn.
- Dataminimalisatie: zorgen voor het minimaal ophalen en bewaren van data, op basis van wat écht nodig is. Dat geldt ook voor de bewaartermijn: of en hoe lang data bewaard wordt.
- Datagovernance: het gebruik van AI maakt het vastleggen van rollen en verantwoordelijkheden in datamanagement processen nog belangrijker.
- Gegevensbescherming, dat geldt in het bijzonder voor de verwerking van persoonsgegevens (AVG), maar ook kennisveiligheid.

AI-tools

Er zijn allerlei AI-tools te vinden die ingezet kunnen worden bij het schrijven van teksten, samenvatten, maken van plaatjes of video's, programmeren, muziek, grafische ontwerpen, doen van onderzoek, verwerken van data enz. Veel van deze tools zijn -tot op zekere hoogte- gratis te gebruiken.

Alhoewel de tools in het algemeen gemakkelijk gebruikt kunnen worden, is het belangrijk er voorzichtig mee om te gaan. Ze kunnen foutieve of verouderde informatie geven. Ook kunnen er gevoelige gegevens onbedoeld worden opgeslagen of gedeeld. Daarom is het belangrijk om kritisch te blijven en voorzichtig om te gaan met wat je invoert en hoe je de output gebruikt.

Enkele bekende voorbeelden in de markt zijn: ChatGPT, Copilot, Perplexity, Claude, en Gemini.

Sector initiatieven

Enkele initiatieven binnen het Nederlandse hoger onderwijs:

- EduGenAI: initiatief van SURF en Npuls, betreft de ontwikkeling van een AI-dienst die Nederlandse onderwijsinstellingen op een pedagogische en didactische wijze in staat stelt om AI te integreren in het onderwijs, en om tegelijkertijd privacy, compliance en digitale soevereiniteit te behouden.
- TNO, NFI en SURF ontwikkelen een Nederlands open taalmodel: GPT-NL. Dit model is nodig voor het ontwikkelen, versterken en bestendigen van de digitale soevereiniteit, een belangrijke stap richting transparant, eerlijk en toetsbaar gebruik van AI naar Nederlandse en Europese waarden en richtlijnen en met respect voor het eigenaarschap van data.
- Door SURF worden voor diverse veel gebruikte AI-tools Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uitgevoerd. Op basis daarvan kan beoordeeld worden op welke wijze verantwoord gebruik mogelijk is. In 2025/2026 stonden en staan DPIA's op de planning voor Microsoft 365 Copilot, ChatGPT, Mistral (Le Chat), en Google Gemini.

3 Visie op AI bij de Universiteit Leiden

De Universiteit Leiden omarmt AI als een belangrijke nieuwe technologie die bijdraagt aan de realisatie van haar strategie ‘Vernieuwen en Verbinden 2022–2027’. Dat geldt in het bijzonder voor de ambities ‘Toekomstgerichte ontwikkeling van studenten’ en ‘Ruimte voor vernieuwing’. Wij beschouwen AI niet alleen als een technologisch middel, maar vooral als een instrument om bij te dragen aan wetenschappelijke vooruitgang, onderwijsinnovatie en maatschappelijke vraagstukken.

Dit geldt voor onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering, zoals hieronder beschreven.

AI als onderwijskundige innovatie

AI biedt nieuwe mogelijkheden om onderwijs persoonlijker, effectiever en flexibeler te maken. Binnen de Universiteit Leiden zetten we AI in om studenten te ondersteunen bij hun leerproces, door middel van adaptieve leerroutes, gepersonaliseerde feedback en digitale leermiddelen die inspelen op individuele behoeften. AI-toepassingen helpen docenten om beter inzicht te krijgen in leerpatronen en onderwijsresultaten, waardoor gericht kan worden gedifferentieerd en het onderwijs continu kan worden verbeterd.

Tegelijkertijd creëert AI ruimte om de werkdruk van docenten te verlagen. Hierbij blijft de menselijke maat leidend: AI versterkt het werk van docenten, maar vervangt de docent niet. Op die manier benutten we AI als onderwijskundige innovatie, in lijn met de academische waarden van de universiteit.

Wetenschappelijke impact met AI

AI biedt nieuwe mogelijkheden in alle fasen van wetenschappelijk onderzoek: van dataverzameling, analyse en modellering tot het delen en publiceren van data. De Universiteit Leiden stimuleert het gebruik van AI binnen fundamenteel en toegepast onderzoek en moedigt interdisciplinaire toepassingen aan.

De inzet van AI is gericht op het vergroten van wetenschappelijke impact en het bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen, in lijn met de strategische onderzoeksthema's van de universiteit. AI biedt mogelijkheden om nieuwe onderzoeksrichtingen te ontwikkelen, onderzoek te versnellen, onderzoeksgegevens te analyseren en onderzoeksresultaten te presenteren. Tegelijkertijd blijven wetenschappelijke integriteit, transparantie en controleerbaarheid randvoorwaardelijk. Principes voor Open Science en wet- en regelgeving (zoals auteursrecht) voor modellen en systemen blijven leidend.

Optimalisatie en werkdrukverlaging in ondersteuning

Ook binnen de bedrijfsvoering en ICT zal de inzet van AI steeds belangrijker worden. AI maakt het mogelijk om administratieve processen te optimaliseren, besluitvorming te ondersteunen met datagedreven inzichten en de dienstverlening aan studenten en medewerkers te verbeteren. Door routinetaken te automatiseren ontstaat ruimte voor menselijk maatwerk en strategische focus.

Bij alle toepassingen van AI in de bedrijfsvoering staat het publieke karakter van de universiteit centraal. De inzet van AI moet bijdragen aan een toegankelijke, inclusieve en efficiënte academische gemeenschap, zonder de menselijke verantwoordelijkheid uit het oog te verliezen.

Kernwaarden blijven leidend

De vier kernwaarden van de Universiteit Leiden – Verbindend, Vernieuwend, Verantwoordelijk en Vrij – vormen de basis voor de manier waarop we omgaan met AI binnen onze universitaire gemeenschap. Ze geven richting aan hoe we AI toepassen in onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering, en helpen ons bewuste keuzes te maken bij de ontwikkeling, aanschaf en inzet van AI-technologie.

Om deze waarden concreet te vertalen naar de praktijk, werken we met acht principes voor verantwoord en doelgericht gebruik van AI. Deze principes zorgen ervoor dat we de kansen van AI benutten, terwijl we tegelijkertijd aandacht hebben voor ethiek, veiligheid, transparantie en naleving van wet- en regelgeving. We beschouwen AI-geletterdheid en het vermogen om kritisch met AI om te gaan als onmisbare onderdelen van academische en professionele vorming in de 21e eeuw.

4 Principles

AI biedt veel kansen voor innovatie, maar brengt ook risico's met zich mee. Daarom zetten we binnen onze universiteit AI op een verantwoorde manier in. We hanteren een set principes die richting geven aan het gebruik, de ontwikkeling en implementatie van AI. Deze principes zorgen voor een balans tussen het benutten van kansen, het beheersen van risico's en het voldoen aan wet- en regelgeving.

Ze zijn van toepassing op alle vormen van AI, zowel generatieve modellen, toepassingen als analytische systemen, en vormen zo de basis voor een doelgerichte en weloverwogen inzet van AI binnen onze universitaire gemeenschap.

1. AI als strategische enabler

We zien AI als enabler die de universiteit ondersteunt in het bereiken van haar strategische doelstellingen. Geen doel op zich maar een middel dat we inzetten om resultaten te behalen. De waarde van AI zit daarin. Om vernieuwing te versnellen. Om wendbaarheid te vergroten.

- In het informatieplanningsproces en de projectportfolioplanning is de inzet van AI een aspect dat meegenomen wordt.
- In Business Cases wordt AI als (deel van de) oplossing meegenomen.
- Bij de verdeling van interne capaciteit en middelen is voldoende ruimte voor AI.

2. AI voor kansen en innovatie

We willen de organisatie faciliteren bij de ontwikkeling en het gebruik van AI. Zodat we onze medewerkers in staat stellen van veilige tools gebruik te maken en in een afgeschermd omgeving aan nieuwe ontwikkelingen en onderzoek te werken.

Zo zetten we AI in om de efficiëntie in de bedrijfsvoering te verhogen, de student van beter onderwijs te voorzien, docenten te ondersteunen door het overnemen van taken door AI, en meer.

- We werken samen in de sector, via SURF, om te zorgen voor contracten met leveranciers van veilige en ethisch verantwoorde AI-tools.
- We bieden interne AI-oplossingen voor het onderwijs, zoals het LUCA-platform voor bots die in het onderwijs ingezet kunnen worden als tutor en voor andere educatieve innovaties.
- Bij embedded AI in bestaande systemen verwachten we dat de AI waarde toevoegt of efficiëntie bevordert, en dus een positieve business case oplevert.
- Voor experimenten met AI bieden we sandboxes in afgescheiden omgevingen.

3. Responsible AI

Met Responsible AI gebruiken we ethische uitgangspunten voor een verantwoorde omgang met AI binnen de universiteit. De uitgangspunten kunnen zowel op individueel niveau (als eindgebruiker of ontwikkelaar) van toepassing zijn, maar gelden ook voor organisatie als geheel.

Door ethische principes toe te passen zorgen we voor verantwoord gebruik van AI binnen de universiteit.

- We creëren duidelijkheid over de verantwoordelijkheid binnen de organisatie voor gebruik en ontwikkeling van specifieke AI-systemen, met het oog op het nemen van verantwoordelijkheid.
- We bekijken AI-systemen vanuit verschillende invalshoeken om te zorgen dat eerlijkheid voorop staat. Daarmee willen we vooringenomenheid en bias voorkomen. Bij het gebruik van datasets letten we op diversiteitskenmerken en op output die nadelig of belastend kan zijn.
- We zijn transparant over de inzet van AI en dit vereist traceerbaarheid, uitlegbaarheid en communicatie. Wanneer AI is gebruikt in een creatieproces dan vermelden we dat, en geven aan welk AI-systeem er is gebruikt en welke data daarin is verwerkt.
- De technologie achter AI verbruikt veel energie en grondstoffen. Bij de ontwikkeling maar ook het gebruik van AI is het belangrijk dat we ons bewust zijn van de duurzaamheid en milieubelasting, en maken we keuzes om de impact te minimaliseren.

4. Compliant AI

We voldoen aan wet- en regelgeving en intern beleid. Als het gaat om AI, omvat dat meer dan alleen de AI-verordening en dit AI-beleid. Daarbij kan gedacht worden aan wetgeving en beleid op het gebied van bescherming van persoonsgegevens (AVG), data act, product aansprakelijkheidswetgeving, intellectueel eigendom en auteursrecht, universitair beleid voor informatiebeveiliging en onderwijs- en examenreglementen.

Bijzondere aandacht is nodig bij de ontwikkeling van AI die aan derden wordt aangeboden, waardoor de rol van de universiteit verschuift naar die van aanbieder met bijbehorende zwaardere plichten.

- We zorgen voor registratie in het universitaire AI-register waarin alle AI-systemen die in gebruik zijn geregistreerd worden, zodat er binnen de organisatie overzicht is van alle systemen. Vastgelegd wordt o.m. doel en beoogd gebruik, eigendom en toezicht, technische specificaties, risicoclassificaties, rolclassificaties en het gebruik van (persoons)gegevens.
- Registratie geldt ook voor bestaande systemen waarin embedded AI aanwezig is, of systemen waarin AI geactiveerd kan worden, zodra hier informatie over bekend is.
- De proces-/systeemeigenaar is verantwoordelijk voor de registratie in het register, het uitvoeren van impactanalyses, zoals de DPIA en de Fundamental Rights Impact Assessment (FRIA), het nemen van de juiste maatregelen en afleggen van verantwoording daarover.
- Ter ondersteuning van deze verantwoordelijkheid biedt de universiteit centraal tweedelijns expertise over de verplichtingen voortvloeiend uit de AI-verordening en andere wet- en regelgeving.

5. AI en digitale soevereiniteit

Als universiteit willen we controle hebben en houden over de AI-technologie en over de data die we ontwikkelen en gebruiken.

We willen voorkomen dat gevoelige gegevens en door de universiteit ontwikkelde AI ons rechtsgebied verlaten, of dat personen en/of organisaties zonder toestemming toegang krijgen tot onze gegevens.

- Bij het afsluiten van contracten met AI-aanbieders wordt een toets op digitale soevereiniteit uitgevoerd. Deze maakt onderdeel uit van onze inkoopvoorwaarden.
- Bij het gebruik van universitaire data in AI zorgen we ervoor dat onze data binnen de Europese Economische Ruimte (EER) blijft. Bij het afsluiten van licentiecontracten van AI-tools zorgen we dat dit in het contract geborgd wordt.
- Toepassing van dit principe in samenhang met de richtlijn voor digitale soevereiniteit (in wording).
- We werken nauw samen met SURF om sectorbrede, soevereine AI-oplossingen te ontwikkelen. In specifieke gevallen kunnen ook on premise systemen ingezet worden als platform voor AI binnen de universiteit.

6. Risico-gebaseerd

Bij de risico-afweging speelt de risk appetite van de organisatie, de risicobereidheid, een belangrijke rol. De ontwikkeling, aanschaf en het gebruik van AI brengen risico's met zich mee. De risk appetite bepaalt in hoeverre we als organisatie bereid zijn deze risico's te accepteren.

- We accepteren meer risico bij AI die we gebruiken met openbare informatie dan met vertrouwelijke data binnen systemen voor bedrijfsvoering en onderwijs.
- In de BIV-classificatie van AI-systemen worden de specifieke AI-risico's meegewogen.
- De privacyrisico's worden in kaart gebracht middels de privacy quick scan en, indien nodig, een DPIA.
- Voorafgaand aan de inzet van een hoog risico AI-systeem wordt een FRIA uitgevoerd. Deze wordt waar van toepassing en mogelijk gecombineerd met een DPIA.

7. AI-geletterdheid

Als organisatie zorgen we ervoor dat onze medewerkers voldoende kennis hebben van AI voor verantwoord gebruik.

- In het Awareness-beleid en middels Awareness-campagnes wordt naast aandacht voor security- en privacyrisico's ook ingespeeld op de risico's van AI en het verhogen van de AI-geletterdheid van medewerkers van de universiteit.
- We zorgen voor algemene informatie en communicatie over AI-tools, zoals
 - Wat is AI en hoe werkt het?
 - Wat is verboden AI? Wat is hoog risico AI? En hoe ga ik hier verantwoord mee om?
 - Wat zijn bewezen effectieve manieren om AI in te zetten?

We zorgen voor instructie en training, zowel gericht op persoonlijk gebruik van GenAI als meer specifiek gericht op gebruik binnen onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering. Dit betreft zowel het benutten van de kansen als de risico's van AI.

8. De mens centraal

We gebruiken AI om menselijke capaciteiten te versterken, niet te vervangen. Deze mensgerichte aanpak waarborgt menselijke invloed en dient de belangen van betrokkenen. We richten ons op het welzijn van medewerkers en studenten, met prioriteit voor gebruikersgericht ontwerp en heldere, eerlijke resultaten.

- Bij de met AI ondersteunde processen zorgen we altijd voor human-in-the-loop, zodat de eindverantwoordelijkheid altijd bij de mens blijft liggen.
- Bij het ontwikkelen en het inkopen van AI-systemen stellen we de mens en menselijke waarden centraal: human centred AI.
- We hebben oog voor het effect dat met AI bereikte efficiëntie voor de één een nadelige gevolg kan hebben voor het werk van een ander.

5. Governance en implementatie

Governance, rollen en verantwoordelijkheden

De belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden worden hieronder uitgewerkt in een RASCI-matrix. RASCI staat voor:

Responsible: is verantwoordelijk voor de uitvoering

Accountable: is eindverantwoordelijk

Supportive: biedt ondersteuning bij de uitvoering

Consulted: moet worden geconsulteerd

Informed: wordt geïnformeerd

CONCEPT	college van bestuur	directie IM	faculteitsbestuur /dir. dienst	PI (OZ) / PO of FB (OW/BV)	ISSC (PO AI, SOC, helndesk. inkoop)	security officer	privacy officer	awareness officer	archief	informatiemanager	architect	toezichthouder (EG, CISO, AIC)
AI-beleid												
Opstellen, evalueren en bijstellen	A	R	C			C	C	C		C	C	
Vaststellen	A	R	C									C
Implementeren			A	R	S		S	S		S	S	
AI-verordening												
Ontwikkelen en inkopen AI-systemen			A ISSC		R	S	S		S	S	S	
Inventariseren & classificeren												
-Beschikbaarstellen AI-register		A					R					
-Uitvoeren impact assessment / uitvoeren periodieke check			A	R		S	R			S		
-Classificeren en registreren			A	R			S					
Monitoring												
-Monitoren AI-systemen			A	R	S							
-Beheren AI-systemen			A	R								
-Registreren afwijkingen			A	R		C	C				S	I
-Afhandelen incidenten			A	S	S		R					
Verbeteren AI-geletterdheid												
-Opstellen plan		A	C					R				
-Implementeren		A	I					R				
-Monitoring geletterdheid		A	I					R				

Deze RASCI richt zich op het verduidelijken van rollen en verantwoordelijkheden die voortkomen uit de AI-verordening en dit beleid. De invulling is voorlopig richtinggevend en

rollen in ontwikkeling, daarom concept, en zal tijdens de implementatie nader worden uitgewerkt.

Naast de rollen hierboven spelen diverse andere afdelingen en gremia een rol vanwege hun expertise, zoals: Juridische Zaken (JZ), LURIS, Ethische Commissies, data stewards, UIL, ISSC (div. afdelingen) en LLInC.

Implementatie

Voor de implementatie van het AI-beleid en AI-verordening zie de roadmap in bijlage A.

Borging en evaluatie

Dit AI-beleid is een levend document, d.w.z. dat na het initieel vaststellen regelmatige evaluatie, actualisering en bijstelling nodig is. Deze eerste versie van het beleid heeft een geldigheid van maximaal twee jaar. Halfjaarlijks (of eerder indien nodig) zal het beleid geactualiseerd worden. Informatiemanagement zal i.s.m. de overige in de governance betrokken partijen het initiatief nemen voor evaluatie.

Bijlage: Overzicht per domein

Waar staan we bij onderwijs, onderzoek, bedrijfsvoering en basisinfrastructuur

Het gebruik van AI-systemen verschilt per domein. In dit hoofdstuk een kort, maar niet volledig, overzicht van ontwikkelingen, risico's en aandachtspunten per domein.

AI in het onderwijs

- GenAI in het onderwijs: informatie en richtlijnen voor het onderwijs zijn te vinden op de Medewerkerwebsite.
- Doorontwikkeling LUCA-platform en selectie aanvullende tooling : voorstel in voorbereiding. Doel: doorontwikkelen, testen en beoordelen van didactische innovaties met AI.
- Vanuit de AI-verordening is aandacht nodig voor AI-systemen met hoog risico die worden gebruikt in het onderwijs, bijv. AI ingezet bij toegang tot het onderwijs en evaluatie leerprestaties.

AI in onderzoek

- SAILS is een universiteitsbreed netwerk dat kennisuitwisseling en samenwerking stimuleert tussen wetenschappelijke disciplines op het gebied van AI. SAILS organiseert informatieve activiteiten, zoals de SAILS Lunch Time Seminars.
- De AI-verordening is niet van toepassing op AI-systemen of AI-modellen, met inbegrip van hun output, die specifiek zijn ontwikkeld en in gebruik gesteld met wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke ontwikkeling als enig doel. Maar zodra AI-modellen en -systemen (incl. bijbehorende software en data) gedeeld worden met derden (bijv. op grond van valorisatie of Open Science), dan kan de universiteit worden gezien als aanbieder/distributeur in het kader van de AI-verordening.
- Ontwikkeling, testen en gebruik van AI binnen onderzoek moet voldoen aan de Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit en interne richtlijnen voor bijv. kennisveiligheid.

AI in bedrijfsvoering

- Vanuit de AI-verordening is aandacht nodig voor AI-systemen met hoog risico die worden gebruikt binnen bedrijfsvoering, bijv. AI bij beoordeling van medewerkers en in werving & selectie.
- Aandacht is nodig voor het risico van (onbewuste) shadow-AI. AI kan worden geïntroduceerd binnen (al gebruikte) applicaties zonder dat we daar expliciet om hebben gevraagd of kennis van hebben genomen en/of toestemming voor hebben gegeven.

- Aandacht voor AI-geletterdheid middels de workshops 'Hoe verlaag ik mijn werkdruk met AI?' en informatie op de Medewerkerwebsite over veilig werken met AI.

Basisinfrastructuur / ISSC

- Het ISSC werkt in nauwe samenwerking met SURF aan het op veilige, kosteneffectieve en ethisch verantwoorde wijze ter beschikking stellen van AI. Op dit moment wordt daar de eigen Microsoft Azure omgeving voor gebruikt. Qua AI-infrastructuur zal het EduGenAI-platform van SURF in de toekomst steeds belangrijker worden.
- AI-tooling wordt al ingezet binnen het ISSC om o.a. monitoringtaken en het maken van rapportages op een slimmere manier af te laten handelen, en als workflowmanagement oplossing in supportprocessen.

Roadmap

In het schema hieronder zijn de belangrijkste activiteiten voor de komende twee jaren opgenomen. Aanpassingen van reglementen (Reglementen - Universiteit Leiden) zijn onderdeel van Richtlijnen voor onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering.

Wat	Wie	I.s.m.	Wanneer
Awarenesscampagnes	IM	SC&M	Doorlopend, gestart
Trainen en informeren beleidsdirecties en afdelingen	IM	SAZ	2026
Richtlijnen onderwijs	SAZ	faculteiten	2026-2027
Richtlijnen onderzoek	SAZ	faculteiten	2026-2027
Richtlijnen bedrijfsvoering, incl. compliance wet- en regelgeving	IM	HR, Financiën, SC&M, UBL, JZ	2026-2027
Inkooptrajecten, incl. leveranciersmanagement	ISSC	UIL, IM	Doorlopend, gestart
Vorbereiden project AI fundament	ISSC	IM	2026
Vorbereiden AIED Innovation Programme	IM	SAZ, faculteiten	Gestart
Behoeftte-inventarisatie onderzoeksondersteuning	SAZ	IM, faculteiten	2026